

KREATIVNOST IN PROFESIONALNI RAZVOJ

UČBENIK

AVTORICA
SABINA VLAŠIĆ, MAG.

FAKULTETA
ZA MANAGEMENT IN PRAVO
LJUBLJANA

Kreativnost ni naziv, sposobnost ali spretnost.
Kreativnost je stanje duha, ki ga lahko
uporabiš pri vsem, kar vidiš, ali počneš.
Ljudje bi morali živeti kreativno, kajti nekdo,
ki živi kreativno in je naravnan h kreativnosti
tudi duševno, postane kreativen.

SABINA VLAŠIĆ, mag.

KREATIVNOST IN PROFESIONALNI RAZVOJ

UČBENIK ZA RAZVOJ KOMPETENC,
POTREBNIH ZA KREATIVNO MIŠLJENJE
IN REŠEVANJE IZZIVOV

AVTORICA

SABINA VLAŠIĆ, MAG.

KREATIVNOST IN PROFESIONALNI RAZVOJ

Avtorica: pred. Sabina Vlašič, mag.

Recenzent: doc. dr. Danijela Brečko

Izdala: MLC Fakulteta za management in pravo Ljubljana

Oblikovanje: Mat-Format d.o.o., Ljubljana

Realizacija: Mat-Format d.o.o., Ljubljana

Spletni naslov: <https://www.mlcljubljana.com/zalozba>

Datum začetka prodaje: 1.9.2020

Enotna cena knjige: 15 EUR

Elektronska izdaja

Julij 2020

MLC Fakulteta za management in pravo Ljubljana je izključni imetnik vseh materialnih avtorskih pravic na tej publikaciji. Prepovedano je kopiranje ali kakršno koli razmnoževanje dela brez dovoljenja avtorja.

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID=22722563
ISBN 978-961-94676-3-3 (pdf)

Kazalo

KNJIGI NA POT 7

dr. DANIJELA BREČKO

PREDGOVOR 11

UVOD 13

1

KREATIVNOST 17

- 1.1 Kreativnost ali inovativnost? **27**
- 1.2 Pogosta prepričanja o kreativnosti **27**
- 1.3 Kreativnost in kultura **30**
- 1.4 Kreativnost kot proces **33**
- 1.5 Kreativnost in motivacija **37**
- 1.5.1 Kreativnost in naravnost **42**
- 1.6 Kompetence kreativnosti **43**
- 1.7 Kreativnost in management **46**
- 1.8 Kreativnost in časovne omejitve **52**
- 1.9 Kreativnost in okolje **53**
- 1.10 Kreativnost in gibanje **54**

2

RAZVOJ KREATIVNOSTI 57

- 2.1 Ali lahko kreativnost merimo/ocenjujemo? **58**
- 2.2 Zakaj je pomembno kako se učimo? **61**
- 2.3 Poučevanje kreativnosti **66**
- 2.3.1 Kreativne učilnice **68**
- 2.4 Učno okolje in kreativnost **69**
- 2.5 Kreativna komunikacija **72**

- 2.6 Učinkovito poslušanje **77**
- 2.7 Naši možgani so ustvarjeni za razmišljanje **81**
- 2.8 Kreativno mišljenje **81**
- 2.9 Divergentno mišljenje in kreativnost **86**
- 2.10 Vaje v divergentnem mišljenju **86**
- 2.11 Kako človeški možgani podpirajo kreativnost v realnem svetu? **88**
- 2.12 Skupinska kreativnost **91**

3

PET OSNOVNIH VEŠČIN KREATIVNEGA MIŠLJENJA 99

- 3.1 Percepcija/zaznavanje **100**
- 3.2 Pozornost **103**
- 3.3 Vzorci mišljenja **107**
- 3.4 Predpostavke **109**
- 3.5 Odložitev sodb **114**
- 3.6 Predsodki, stereotipi in predpostavke - predalčkanje **115**
- 3.7 Predsodki in stereotipi in njihov vpliv na videnje razlik med moškimi in ženskami v kreativnosti **118**

4

VLOGA DOMIŠLJIJE PRI RAZVOJU KREATIVNOSTI 125

- 4.1 Fleksibilne asociacije **131**
- 4.2 Fluentnost **134**
- 4.3 Preusmeritev (diverging) **139**
- 4.4 Vaja dela mojstra – če mojster dela vaje **141**
- 4.5 Definicija problema/izziva **147**
- 4.6 Kdo je lastnik problema? **149**

5

GENERIRANJE – PROIZVAJANJE IDEJ 151

- 5.1 Kako ujeti idejo? **153**
- 5.2 TEHNIKE ZA GENERIRANJE IDEJ **155**
 - 5.2.1 Podobnosti (analogije) **156**
 - 5.2.2 Preobrat **160**
 - 5.2.3 Inkubacija **161**
 - 5.2.4 Naključna stimulacija **162**
 - 5.2.5 StoryBoard (zgodboris ali snemalna knjiga) **163**
 - 5.2.6 Check lista **164**
 - 5.2.7 SCAMPER (ubežnik) **164**

- 5.2.8 Koinonia **167**
- 5.2.9 Kreativna aerobika **168**

6

FAZA ZBLIŽEVANJA IDEJ 171

- 6.1 Vrednotenje rešitev **174**
- 6.2 COCD Box **177**
- 6.3 Presojanje **178**
- 6.4 Bogatenje **178**
- 6.5 Plus Minus Razvoj **180**
- 6.6 Z vsemi čuti **181**

7

AKTIVACIJA 183

- 7.1 Želim - Počnem matrika **185**
- 7.2 Morilci idej **187**

8

ZAKLJUČEK 189

LITERATURA IN VIRI 191

Knjigi na pot

Knjiga Kreativnost in profesionalni razvoj je učbenik in priročnik hkrati in to v pravem pomenu besede. Iz nje veje ambicija, da bralcu celovito predstavi široko področje kreativnosti in mu ga približa tako iz teoretičnega kot praktičnega vidika. Da področje kreativnosti buri duhove že dolgo časa, pričajo številni raziskovalci in avtorji iz različnih strok, katerih dela in spoznanja avtorica navaja v knjigi. Za področje kreativnosti zato še zdaleč ne moremo reči, da je modna muha, saj se z njo ukvarjamo že zelo dolgo časa in še vedno ne vemo vsega. V zadnjem času buri duhove razprava o povezanosti inteligentnosti s kreativnostjo. Vemo, da nista eno in isto, vendarle bi bile zelo dobrodošle še poglobljene raziskave o njihni medsebojni povezanosti in so-vplivanju.

Kreativnost sega na vsa področja človekovega delovanja in pomembno vpliva na kakovost našega življenja. Še zdaleč ni omejena le na kulturo in umetnost, enako pomembna je na področju naravoslovnih ved kot tudi družboslovnih in poslovnih ved; še zlasti na področju managementa. To je predstavljeno v prvem poglavju knjige. V njem avtorica predstavi, kaj je kreativnost in odpravlja najpogostejša stereotipna razmišljanja o kreativnosti. Kreativnost zaobjame iz raznolikih zornih kotov, od motivacije in notranje naravnosti do kompetenc, vplivov okolja in lastnih aktivnosti in pri čemer predstavi tudi zanimive eksperimente in prizadevanja raziskovalcev in mislecev, ki si prizadevajo odstirati tančice skrivnosti kreativnosti.

Eno najbolj zakoreninjenih stereotipov o kreativnosti je, da je to naravni dar, ki ga imajo eni več, drugi manj. V drugem poglavju knjige avtorica uspešno razbija ta mit z iskanjem odgovora na vprašanja, ali lahko kreativnost merimo in ocenjujemo, pri čemer bralcu ponudi tudi možnost, da si po izbranem konceptu s pomočjo računalniške aplikacije izmeri svojo kreativnost in pridobi svoje lastno poročilo. To pa je tudi izhodišče za potrditev teze, da se kreativnosti lahko naučimo. Bralec bo v tem delu knjige tudi potešil svojo radovednost o dejavnikih učenja kreativnosti kot je učno okolje ter de-

lovanje naših možganov, ki jih avtorica podkrepi tudi s številnimi praktičnimi vajami.

Že dolgo je znano, da smo ljudje različni in da vsakdo vidi stvari drugače. Poglavje o veččinah kreativnega razmišljanja nam odstre osnovne dejavnike, ki odpirajo pot kreativni misli. V njem avtorica bralca opozori na pomen percepcije, torej predstave o določeni stvari ali pojavu, pozornosti in nujnosti preseganja subjektivnih sodb ter odpravljanju predsodkov oz. stereotipov. Tudi na tem mestu ponudi v preizkus vaje, ki tudi manj radovedne potegnejo v vznemirljivi svet preizkušanja osnovnih veščin kreativnosti.

Številne raziskave ugotavljajo, da imajo otroci bujno domišljijo, ki pa v odrasli dobi počasi izveneva, kajpak, če je ne spodbujamo. Toda prav domišljija kot zmožnost zamišljanja stvari bodisi v obliki vizualizacije, v obliki fleksibilnih asociacij ali namernega sanjarjenja daje pravi ogenj kreativnosti. V luči razumevanja pomena domišljije gre raziskovati tudi globlji pomen misli, »da nič ni bilo ustvarjenega, kar ni bilo prej odsanjanega«. In kot pravi avtorica v četrtem poglavju, kjer razkriva vlogo domišljije v kreativnosti, vaja dela mojstra, če mojster dela vaje in v izobilju ponudi bralcu pokušino trening domišljije.

Na področju razvoja kreativnosti so se oblikovale mnogotere tehnike generiranja idej, prav tako pa vznikajo tudi številne nove. V petem poglavju je predstavljenih devet izbranih tehnik za proizvajanje idej, med katerimi bo še tako zahteven bralec našel nekaj zase, hkrati pa s pomočjo navedenih virov raziskoval še globlje in preizkušal njihovo moč. Generiranje idej kot faza v procesu kreativnega razmišljanja ima tudi svoje zakonitosti, ena najpomembnejših je »prepoved« vrednotenja in dajanje prednosti količini idej.

To pa ne velja več za fazo zblíževanja idej, kar je v knjigi obravnavano v šestem poglavju. Predstavljeno je, kako izločiti neuspešne rešitve in ovrednotiti preostale rešitve, ne da bi se pri tem ujeli v past. Tudi pri fazi zblíževanja idej bralec spozna izbrane tehnike, ki jih lahko neposredno preizkusi.

Struktura knjige sledi procesu kreativnosti in tako v zadnjem poglavju obravnava fazo aktivacije oz. kako spraviti idejo v življenje. Za to je vsekakor v prvi vrsti pomembna motivacija kreativneža, ki pa si mora znati pridobiti tudi podporo zunanjih deležnikov in izdelati akcijski načrt. Avtorica na tem mestu tudi opozori na morebitne odpore in kako z njimi ravnati.

Pričujoča knjiga zelo dobro prikaže ter razčleni področje kreativnosti. Tako bo odslej marsikateri študent kot tudi zaposleni dobil boljši vpogled v

kreativnost in s tem več priložnosti za soustvarjanje, ki je temeljna človekova potreba. Velika prednost knjige je njena praktična naravnost, kjer se teorija s pomočjo številnih in domiselno pripravljenih vaj, neposredno preliva v prakso. Bralca bodo zagotovo navdušili tudi videoposnetki o kreativnosti, do katerih lahko dostopajo z neposrednimi povezavami, ki so navedene v knjigi.

Delo je tako pridobitev za vse generacije, tako za dijake, študente, starše, zaposlene, poslovneže, kot tudi profesorje in učitelje, saj bo z vsako prebrano knjigo zagotovo kakšen kreativnejš več in kakšen neuresničen potencial manj.

dr. DANIJELA BREČKO, raziskovalka in podjetnica

Predgovor

Glede na to, kako se razvija naša družba, postaja kreativnost vedno bolj pomembna. Potrebujemo jo zato, da ne ostanemo ujeti v pasti stabilnosti, da smo sposobni prepoznati prihajajoče spremembe, predvideti njihove posledice in jih morda usmeriti v zeleno smer ...

Naš izobraževalni sistem uteleša naše kognitivno in kreativno zaznavanje samih sebe. Če ne razumemo kreativnega mišljenja, ne moremo pričakovati, da bo naš izobraževalni sistem proizvedel kreativne posameznike. Družba, ki bo razumela naravo kreativnosti, bo sposobna spodbujati kreativnost v predavalnicah in učilnicah, v poslovnem zasebnem in javnem sektorju.

Kdo je sposoben napovedati prihodnost? Katere kompetence bodo potrebovali današnji 12-letniki pri vstopu v delovno sfero? S kakšnim znanjem moramo opremiti današnje študente, da se bodo sposobni prilagajati potrebam na trgu dela?

Obstaja kar nekaj sektorjev, v katerih bo veliko delovnih mest v prihodnosti izginilo. Delovna mesta, ki so sestavljena iz preprostega ponavljanja kot, za tekočim trakom bodo kmalu soočena z velikimi spremembami. Napoved za prihodnost je črna, saj približno 22 % manj izobraženih Evropejcev med 18 in 35 letom starosti ne bo moglo držati korak s spremembami v novi ekonomiji. Po oceni World Economic Forum, bo 65 % otrok, ki danes vstopa v osnovno šolo, na koncu šolanja bilo zaposlenih v povsem novih vrstah delovnih mest - delovnih mest, ki še ne obstajajo.

Zato moramo razvijati kompetence, potrebne za kreativno mišljenje in reševanje izzivov, ki bodo prihodnje generacije opremile z znanjem in veščinami, ki jih je možno prenašati med različnimi sektorji delovanja in vključiti v vse sfere posameznikovega življenja.

Uvod

Dobrodošli!

V tem trenutku se sami verjetno ne vidite kot inovatorji, strokovnjaki za kreativnost, pripovedovalci zgodb ali raziskovalci. Vendar vedite, da imate v sebi prav toliko kreativnega potenciala kot oseba, ki ima naziv »kreativec«.

Če že verjamate v moč kreativnosti in želite pomoč pri ustvarjanju novih idej ali iščete orodja in tehnike za dodatno obogatitev svojih že nastalih idej, imate v rokah pravo orodje. Morda je vaš namen voditi kreativne seje s skupinami ali uporabljati kreativnost v svojem podjetju. Morda želite kreativnost uporabljati v vsakodnevnem življenju in se kreativno soočati z izzivi. Na teh straneh boste našli pristope, ki vam bodo to omogočili.

Ta učbenik vas vodi skozi proces od ustvarjanja do izvedbe dobre ideje in vam bo pomagal priti v stik s svojim notranjim otrokom. Prav tako vam bo pomagal razviti kompetence, potrebne za kreativno naravnost in mišljenje.

In čeprav je zapis besedila v moškem spolu, smo ženske enako kreativne kot moški!

»Najpomembnejši dosežki civilizacije so nastali skozi kreativni proces. Ironično je, da večina ljudi nikoli ni bila naučena, kako biti kreativen.«

ROBERT FRITZ

Cilji

Lahko boste:

- izboljšali svojo sposobnost percepcije
- tekoče ustvarjali nove ideje,
- znali poiskati in uporabljati orodja in tehnike za nadaljnjo obogatitev svojih idej,
- uporabljali kreativnost v svoji organizaciji in doma,
- prišli v stik s svojim notranjim otrokom,
- se naučili odpravljati predsodke in stereotipe,
- izboljšali svoje komunikacijske spretnosti,
- uspešno preprečevali konflikte,
- spremenili svojo rutino,
- spremenili svoje vzorce mišljenja,
- dobro definirali izziv ali problem,
- ponovno postali kreativni.

Kreativni posamezniki običajno:

- iščejo načine in vidijo težave, kjer jih drugi ljudje ne iščejo/vidijo,
- pripravljeni so tvegati, ko se drugi ljudje bojijo,
- imajo pogum, da kljubujejo množicam in se postavijo za svoja lastna prepričanja,
- s svojimi stališči si prizadevajo za premagovanje ovir in izzivov.

PRAVILA »IGRE« V KREATIVNEM PROCESU

Med igro
ne presočaj

Bodi odprt
do skupine

Sprejmi
vse ideje

Enakost med
udeleženci

»Štopanje«
na idejah drugih

Rezultat
je skupna last

